

**FARKLI ÜNİVERSİTELERE DEVAM EDEN PSİKOLOJİK DANIŞMA
VE REHBERLİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİSAYAR
YAŞANTILARININ VE BİLGİSAYAR TUTUMLARININ
İNCELENMESİ***

*Levent DENİZ**
Hüseyin KÖSE****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı farklı üniversitelerin son sınıflarına devam eden Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin sahip oldukları bilgisayar yaşantılarını, bilgisayar tutumlarını ve bilgisayar tutumları ile bilgisayar yaşantıları arasındaki ilişkileri belirlemektir. Bu kapsamda Türkiye evrenini temsil edeceği düşünülerek Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümleri bulunan üniversitelerin yer aldığı 6 coğrafi bölgeden 6 üniversite seçilmiş (Marmara, Atatürk, On Dokuz Mayıs, Çukurova, Selçuk ve Ege Üniversiteleri) ve bu üniversitelerin ilgili bölümlerinde son sınıfa devam eden 249 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklemin seçiminde ulaşılabilenden küme örnekleme yapılmıştır. Araştırmada, bilgisayar yaşantılarını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket ve bilgisayar tutumlarını belirlemek amacıyla da Deniz (1996) tarafından geliştirilen Bilgisayar Tutum Ölçeği-Marmara (BTÖ-M) kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi kapsamında betimleyici istatistiksel çözümlenmelerin yanısıra bağımsız grup t-testi, varyans analizi gibi tekniklerle de çeşitli değişkenler açısından farklılaşmalar sınanmıştır. Araştırmanın belli başlı sonuçları şunlardır: (a) Öğrencilerin %77'si 3 sene ve daha az süredir bilgisayar sahibidir; (b) Öğrencilerin çoğunluğu (%69,9) üniversitede aldıkları bilgisayar dersinden "az" faydalandıklarını belirtmektedirler; (c) Öğrenciler arasında bilgisayar kullanmayı "hiç" bilmediğini ifade eden bulunmamaktadır; (d) Öğrenciler kendilerini sırasıyla kelime işlem, sunum programlarını kullanmada daha yüksek oranda yeterli görürken, işlem yaprağı ve veri tabanı programlarının kullanımında daha yetersiz görmektedirler; (e) Öğrenciler çoğunlukla rehberlik

* VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde (İstanbul 21-23 Eylül 2005) bildiri olarak sunulmuştur.

** Yard.Doç.Dr.: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

*** Psikolojik Danışman

hizmetlerinde kullanılan yazılımlar hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını düşünmektedirler; (f) Erkek öğrencilerin bilgisayara ilgi duymaya yönelik tutumları kız öğrencilere oranla anlamlı seviyede olumludur; (g) Bilgisayar sahibi olan öğrencilerin bilgisayara ilgi duymaya ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları bilgisayar sahibi olmayanlara oranla anlamlı seviyede daha olumludur. Elde edilen sonuçlar psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin lisans dönemlerinde bilgisayarla ve bu ortamın mesleki anlamda kullanımı ile ilgili yeterliliklerinin artırılması kapsamında tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Bilgisayar tutumları, bilgisayar okur yazarlığı, psikolojik danışma ve rehberlik öğrencileri, psikolojik danışma

COMPUTER EXPERIENCES and COMPUTER ATTITUDES of PSYCHOLOGICAL COUNSELING and GUIDANCE STUDENTS ATTENDING DIFFERENT UNIVERSITIES*

SUMMARY

The main aim on this research is to investigate psychological counseling and guidance students (prospective school counselors) computer experiences and the relationship between their computer experiences and computer attitudes. The sample consisted of 249 psychological counseling and guidance students attending 6 different universities all around Türkiye. The demographic data and computer experiences of psychological counseling and guidance students were collected by using 22 item questionnaire developed by researcher. The data about computer attitudes of psychological counseling and guidance students were collected by using Computer Attitude Scale-Marmara (CAS-M) developed by Deniz (1994). CAS-M is a Likert type scale and consisted of 42 items and three sub-scales (computer liking, computer anxiety, and [the use of] computers in education/instruction). The total score of the scale also reflects the general computer attitudes. Analyzing data f, % techniques were used for describing computer experiences and t-test, ANOVA and LSD analyses for finding out the differences between computer attitudes and computer experiences of psychological counseling and guidance students. Some of the major findings are as follows: (a) Although majority of psychological counseling and guidance students (88,3%) reported that they had a computer course in their university

* Presented in VIII. National Psychological Counseling and Guidance Congress (İstanbul 21-23 September 2005).

education, 69,9% of them reported little satisfaction about the course; (b) 51,4% of psychological counseling and guidance students reported sufficient computer use in their classes; (c) 42,3% of psychological counseling and guidance students have computers at home; on the other hand 77% of psychological counseling and guidance students have computer less than 3 years; (d) Majority of psychological counseling and guidance students (83,5%) have e-mail addresses, on the other hand only 4,0% of them have WEB-pages; (e) Majority of psychological counseling and guidance students reported that no sufficient knowledge about the software to be used in psychological counseling and guidance services; (f) Psychological counseling and guidance students reported more self efficacy in using word processing and presentation software whereas little self efficacy in using spreadsheet and data base software; (g) Computer attitudes of psychological counseling and guidance students were found to be moderate; (h) Only significant difference ($p<0,01$) by sex and computer attitudes were found in computer liking sub-scale. Male psychological counseling and guidance students found to be more favorable attitudes in computer liking scale. But no significant sex differences were found in general computer attitudes and computer anxiety, the use of computer in education sub-scales; (i) Significant differences ($p<0,01$) were found between computer ownership and general computer attitudes, computer liking and the use of computers in education sub-scales in favor of computer owners. But no significant differences were found between computer anxiety and computer ownership; (j) Significant differences ($p<0,01$) were found between self efficacy and computer attitudes in all sub-scales.

Key Words: Computer attitude, computer literacy, prospective school counselors, psychological counseling

Bilgisayar ve buna bağılı teknolojilerin kullanımını birçok mesleki alanda yeni çığırlar açmış ve ilgili alanlardaki işlerin daha hızlı, güvenli, hatasız sürdürülmesini sağlanmıştır.. Bilgisayarların okullarda öncelikle, muhasebe işlerinin yapılması, öğrenci notlarının tutulması ve karnelerinin yazılması gibi yönetim amaçlı olarak kullanılmasından sonra diğıer destek hizmetlerinde de kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu destek hizmetlerinin en başında da öğrenci destek hizmetleri bir başka ifade ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri gelmektedir. Öğrenci sayılarının her geçen gün arttığı, çeşitli seviyelerdeki okul giriş sınavlarının bulunduğu ve gerek aile içi gerekse diğıer toplumsal ilişkilerin şekil değıştirip karmaşıklaştığı, mesleklerin çeşitlendiğı bir sistemde özellikle okullardaki rehberlik hizmetlerinin önemi daha da artmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin izlenmesi, sorunların belirlenmesi ve giderilmesi süreçleri rehberlik hizmetlerini yürütmekte olanları, özellikle rehber

öğretmen başına düşen öğrenci sayısı açısından zorlar görünmektedir. En azından sayılan bu sebeplerden dolayı bilgisayarların okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma süreçlerini desteklemesi kaçınılmaz görülmektedir.

Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini bilgisayarlar çeşitli boyutlarda destekleyebilirler. Bilgisayarların rehber öğretmenler tarafından kullanım alanları altı ana başlıkta ele alınabilir.

(a) Öğrencilere ait bilgilerin saklanması ve belli özellikler açısından öğrencilerin sınıflandırılması. Öğrencilere ait bilgilerin saklanması ve bunların öğrencilerin çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılması özellikle veri tabanı programları aracılığıyla yapılabilmektedir. Veri tabanı programları haricinde işlem yaprakları ve hatta kelime işlem programları aracılığıyla da belli ölçülerde sınıflandırma yapmak süzme ve sıralama işlevleriyle mümkün olmaktadır. Rehber öğretmenlerin grup çalışmaları yaparken grupları oluşturmasında, ya da belli bir takım özelliklere sahip öğrencileri diğerlerinden ayırarak belirlemesinde bu tür programların kullanımı işlevsel bir yarar sağlayacaktır.

(b) Öğrencilere ölçekler uygulanması, sonuçların çözümlenmesi ve değerlendirilmesi. Rehber öğretmenlerin önemli iş yüklerinden bir tanesi öğrencilere çeşitli ölçeklerin uygulanması, bunların değerlendirilmesi ve geri bildirimlerin yapılmasıdır. Rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve yapılan tek iş türünün ölçek uygulamak ve değerlendirmek olmaması sebebiyle, öğrencilere uygulanan ölçeklerin sonuçlarının zaman zaman geri bildirilememesi, daha sonraki uygulamalar açısından güvenilirlik sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple ölçek uygulama, değerlendirme ve hatta geri bildirim süreçlerinin bilgisayar ortamında yapılmasının sağlayacağı yararlar fazladır.

(c) Rehber öğretmenlerin mesleki gelişimleri için alan yazına ulaşabilmesi. İnternet kullanımını alanda çalışan rehber öğretmenler için zengin bir kaynak oluşturmaktadır. İnterneti kullanarak çok çeşitli sitelere ve bu siteler aracılığıyla da çeşitli bilgilere ulaşmak mümkündür. İnternet kaynakları tüm alanlarda olduğu gibi psikoloji ve buna bağlı alanlarda da rehber öğretmenlere zengin imkanlar sağlamaktadır (Deniz, 1997). İnterneti kullanarak alanla ilgili süreli yayınlara (www.education.ualberta.ca/educ/journals/cjisp.html), alan eğitimi veren örgün (<http://aef.marmara.edu.tr/egitimbilimleri/egitimbilimleri.html>, <http://www.psychology.boun.edu.tr/indextr.htm>) ve yaygın eğitim kurumlarına (<http://www.psikolog.org.tr/egitim/index.htm>), psikoloji tarihi, psikolojik deneyler vb. konularda zengin görsel kaynaklar sunan sanal müzelere (<http://psychology.okstate.edu/museum/japanese/>, <http://www.exploratorium.edu/memory/>), psikolojik testlere ya da bunlarla ilgili (amacı, geçerlik, güvenilirlik çalışmaları vb) bilgilere (www.psikolojiktestler.hacettepe.edu.tr,

www.apa.org/science/testing.html) ve daha pek çok kaynağa ulaşmak, yurt içi ve yurt dışı ayrımı olmaksızın mümkündür. Ayrıca internet üzerindeki bilgi dağarcığı her geçen gün daha da artış göstermektedir. Tarama motorları (www.google.com.tr) aracılığıyla örneğin “psikolojik danışma” anahtar kelimesi kullanılarak yapılan bir taramada 64.300 bağlantıya; “mesleki rehberlik” anahtar kelimesiyle 921 bağlantıya ulaşılmaktadır. Aynı anahtar kelimeler İngilizce yazılarak tarandığında ise “psikolojik danışma” için 522.000; “mesleki rehberlik” için ise 7.090.000 bağlantıya ulaşılmaktadır. Bu rakamlar bir bilgi deryasıyla karşı karşıya olunduğunun önemli göstergeleri olarak yorumlanabilir. Ancak böyle bir bilgi deryasının içerisinden doğru olan, bilimsel olan bilgiye ulaşmak ve bunu etik kurallara uygun olarak alıp kullanabilmek de bir eğitimi, bir farkındalığı gerektirmektedir.

(d) Öğrencilerin özellikle mesleki/eğitsel rehberlik bağlamında çeşitli verilere ulaşmasına rehberlik edilmesi. Rehber öğretmenlerin kendi mesleki gelişmelerini sağlamak ve güncel gelişmeleri izlemek amacıyla interneti kullanmalarının yanısıra, öğrencilerini de gerek okul yılları süresince gerekse okul sonrası süreçlerde yararlanmak üzere özellikle mesleki/eğitsel rehberlik bağlamında interneti kullanmaya yönlendirmeleri günün bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gün internette sadece Türkçe sayfalar dikkate alındığında “iş arama” anahtar kelimesiyle yapılan bir taramada, kariyer planlama, özgeçmiş yazma, eğitim imkanları gibi geniş bir konu içeriğiyle 2 milyona yakın bağlantı karşımıza çıkmaktadır. Bu kadar çok bağlantı olması bu ortama olan yoğun talebin de bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca, Amerikan Eğitim Bakanlığı'nın istatistikleri (NCES, 2003) de, ortaöğretim kurumlarında bilgisayar temelli mesleki yönlendirme kaynaklarını kullanan öğrencilerin oranının 1984 yılında %27 iken, 2002 yılında %57'ye yükseldiğini vurgulamaktadır. Bu değerler bilgisayar aracılığıyla mesleki rehberlik etkinliklerindeki artışa işaret etmektedir. Mesleki rehberlik kapsamında yapılan ya da yapılabilecek etkinliklerin sadece bilgisayar ortamında veri taramak ve bilgi toplamak olarak anlaşılması gerekir. Son yıllarda internet üzerinden bilgisayar destekli mesleki rehberlik programlarının sayısında artışlar olduğu ve bu programların etkin olarak kullanılabilmesi, sınırlılıklarının ve yararlarının anlaşılıp değerlendirilebilmesi için meslek danışmanlarının bu konuda donatılması gerekliliği önemle vurgulanmaktadır. Ayrıca bu amaçla program geliştirme çalışmaları da yapılmaktadır (Bobek, Robbins, Gore Jr., Harris-Bowlsbey, Lapan, Dahir ve Jepsen, 2005).

(e) Rehber öğretmenlerce öğrenciler ve veliler için gerekli olan bilgilerin sunulması. Konusu ne olursa olsun, ister önemli günler, ister mesleki ya da eğitimle ilgili bir konuda bilgilendirme, isterse sosyal duyarlılık uyandırmayı amaçlayan bir girişim, tüm bu çabalara ilgi çekmede ve bilgiyi etkili bir şekilde

sunmada bilgisayar aracılığıyla yapılacak sunumların önemli bir etki uyandıracaktır. Bu sunumların yapılmasında, sunum yapacak olanların sunum programlarını kullanmayı bilmelerinin öncelikli bir ön şarttır. Ancak bunun yanısıra sunum programlarını etkili sunum tekniklerini işe koşarak kullanmaları da önem taşımaktadır. Bu kapsamda sunumu oluşturan renklerin, yazı boyutlarının, resimlerin, seslerin, sunum akışının yapısının ve tüm bu unsurlar arasındaki ilişkilerin sunumu etkili kılacak şekilde düzenlenmesi gereklidir. Dolayısıyla sunum yapacak rehber öğretmenlerin bu teknikler konusunda geliştirmeleri gözden kaçırılmamalıdır.

(f) Öğrencilere ait çeşitli sorunların sağaltımında e-danışma hizmetinin sunulması. Gelişen bilgisayar teknolojileri sayesinde e-danışma hizmetlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kapsamda e-posta, konuşma odaları, sesli ya da görüntülü konferans sistemleri kullanılarak bireysel ya da grup danışmalarının elektronik ortamda yapılması olanaklı hale gelmiştir. Yoğun alkol kullanan üniversite öğrencilerine etkileşimli olarak düzenlenen bir WEB sitesi (www.MyStudentBody.com) kullanılarak yaklaşılması ve olumlu sonuçlar alınması (Chiauzzi, Green, Lord, Thum ve Goldstein, 2005) e-danışma etkinlikleri açısından güzel bir örnek olarak verilebilir.

Gelişen teknoloji ile birlikte genelde okul özelde de öğretme ve öğrenme süreçlerinde yeni uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Bu uygulamalardan biri de uzaktan öğretim süreçleridir. Uzaktan öğretim süreçleri kapsamında internetin kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bu kapsamda gerek dünyada (Pape, 2005) ve gerekse ülkemizde farklı öğretim seviyelerindeki çeşitli çabaların varlığı bilinmekte ve yaygınlaştığı da gözlenmektedir. Online eğitim, online okul, online ders gibi terimlerle ifade edilen yaklaşımlar artık bugünün ve giderekte geleceğin alternatif ya da destekleyici yaklaşımları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Okullardaki rehber öğretmenlerin bu kapsamda öğrencilerine destekleyici eğitsel yaklaşımlar sunması ve rehberlik etmesi de kaçınılmaz görülmektedir.

Rehberlik ve psikolojik danışma alanında ve özellikle okullardaki rehberlik hizmetleri kapsamında önemli kullanım alanları olan bilgisayar ve buna bağlı teknolojilere yönelik olarak bu alan için yetişmekte olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar yaşantılarının, bilgisayar tutumlarının ve bunlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmış ve farklı üniversitelere devam eden Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar yaşantıları, bilgisayar tutumları ve bunlar arasındaki ilişkilerin varolduğu haliyle ortaya konmaya çalışılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümlerinde okumakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin seçiminde kademeli örnekleme kullanılmıştır. Öncelikle Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinin bulunduğu coğrafi bölgeler belirlenmiştir. Bu kapsamda ilgili bölümlerin araştırmanın sınırlılıkları kapsamında 4 sınıflarının da bulunduğu, Güneydoğu Anadolu bölgesi hariç tüm coğrafi bölgelerdeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinden ulaşılabilenden örnekleme tekniğiyle birer bölüme ulaşılmıştır. Bu bölümlerde son sınıf öğrencisi olan öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme yer alan öğrencilerin üniversitelere ve cinsiyetlerine göre dağılımı yönelik frekans ve yüzde analizi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin üniversitelere ve cinsiyetlerine göre dağılımına yönelik frekans ve yüzde analizi

Cinsiyet		Erkek	Kız	TOPLAM
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	13 (32,5)	27 (67,5)	40 (100)
	Toplamda %	5,2	10,8	16,1
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	21 (42,9)	28 (57,1)	49 (100)
	Toplamda %	8,4	11,2	19,7
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	16 (44,4)	20 (55,6)	36 (100)
	Toplamda %	6,4	8,0	14,5
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	16 (43,2)	21 (56,8)	37 (100)
	Toplamda %	6,4	8,4	14,9
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	19 (37,3)	32 (62,7)	51 (100)
	Toplamda %	7,6	12,9	20,5
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	15 (41,7)	21 (58,3)	36 (100)
	Toplamda %	6,0	8,4	14,5
TOPLAM		149 (59,8)	100 (40,2)	249 (100)

Tablo 1'den de anlaşıldığı gibi farklı 6 üniversitenin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümlerinde okumakta olan 249 son sınıf öğrencisi araştırmaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla öğrenci kimlik bilgilerine ve bilgisayar yaşantılarına yönelik olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan, 22 soruluk bir anket ve bilgisayar tutumlarının ölçülmesi amacıyla da Deniz (1994) tarafından geliştirilmiş olan 3 alt boyutlu (bilgisayara ilgi duyma, bilgisayar kaygısı, bilgisayarların eğitim ve öğretimde kullanılması) ve 42 önermeden oluşturulan bir ölçek kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Veriler 2004-2005 öğretim yılı bahar döneminde ilgili üniversitelere ulaşılarak uygulanmıştır. Veri toplama araçları Marmara Üniversitesinde araştırmacılar tarafından, diğer üniversitelerde ise ön bağlantılar kurularak posta yoluyla ilgili üniversitelerdeki öğretim elemanları aracılığıyla uygulanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde, bilgisayar yaşantılarının belirlenmesinde frekans ve yüzde analizleri, bilgisayar tutumları ile bilgisayar yaşantıları arasındaki karşılaştırmaların yapılmasında ise bağımsız grup t testi, varyans analizi ve LSD analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu kısımda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar yaşantıları çeşitli boyutlarıyla sorgulanmış ve sonuçlar tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerine şu anda öğrenim gördükleri üniversitelerde bilgisayar dersi alıp almadıkları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin üniversitede bilgisayar dersi alma durumlarına yönelik frekans ve yüzde analizi

Üniversitede bilgisayar dersi aldınız mı?		Evet	Hayır
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	33 (84,6)	6 (15,4)
	Toplamda %	13,3	2,4
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	44 (89,8)	5 (10,2)
	Toplamda %	17,7	2,0
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	34 (94,4)	2 (5,6)
	Toplamda %	13,7	0,8
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	30 (81,1)	7 (18,9)
	Toplamda %	12,1	2,8
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	47 (92,2)	4 (7,8)
	Toplamda %	19,0	1,6
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	31 (86,1)	5 (13,9)
	Toplamda %	12,5	2,0
TOPLAM		219 (88,3)	29 (11,7)

Tablo 2'den anlaşıldığı gibi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %88,3'ü devam ettikleri üniversitelerde bilgisayar dersi almışlardır. Bilgisayar dersi almadığını ifade eden Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin ise yatay geçişle geldikleri, bu dersten çeşitli sebeplerle muaf oldukları ya da son sınıfta olmalarına rağmen üniversiteyi bitirme aşamasına gelemedikleri ve hala bu dersi almamış oldukları düşünülmektedir.

Devam ettikleri üniversitelerde bilgisayar dersi almış olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerine aldıkları dersten fayda sağlayıp sağlamadıkları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin üniversitede aldıkları bilgisayar dersini faydalı bulma durumlarına yönelik frekans ve yüzde analizi

Üniversitedeki bilgisayar dersinden ne kadar faydalandınız?		Hiç	Az	Yeterli	Çok
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	4 (12,1)	20 (60,6)	7 (21,2)	2 (6,1)
	Toplamda %	1,8	9,1	3,2	0,9
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	6 (13,6)	31 (70,5)	6 (13,6)	1 (2,3)
	Toplamda %	2,7	14,2	2,7	0,5
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	1 (2,9)	25 (71,4)	7 (20,0)	2 (5,7)
	Toplamda %	0,5	11,4	3,2	0,9
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	1 (3,3)	28 (93,3)	1(3,3)	-
	Toplamda %	0,5	12,8	,5	-
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	13 (28,3)	31 (67,4)	2 (4,3)	-
	Toplamda %	5,9	14,2	0,9	-
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	-	18 (58,1)	12 (38,7)	1 (3,2)
	Toplamda %	-	8,2	5,5	0,5
TOPLAM		25 (11,4)	153 (69,9)	35 (16,0)	6 (2,7)

Tablo 3’den anlaşıldığı gibi, tüm üniversiteler toplu olarak ele alındığında Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %69,9’unun bilgisayar dersini “az” faydalı bulduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlar ayrı ayrı üniversiteler kapsamında incelendiğinde ise, Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ne devam eden Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %28,3’ünün (13 kişi) bu dersi “hiç” faydalı bulmadıkları ve bu oranın da diğer üniversiteler arasında en yüksek oran yığılımı olduğu söylenebilir. Diğer yandan Selçuk üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %38,7’sinin (12 kişi) bu dersi “yeterli” bulmaları da dikkat çekilmesi gereken olumlu bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin üniversitede bilgisayar dersi dışında derslerinde yeterince bilgisayar kullanılma durumuna yönelik frekans ve yüzde analizi

Üniversitede bilgisayar dersi dışında derslerinizde bilgisayar kullanıldı mı?		Evet	Hayır
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	30 (75,0)	10 (25,0)
	Toplamda %	12,2	4,1
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	23 (48,9)	24 (51,1)
	Toplamda %	9,4	9,8
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	31 (86,1)	5 (13,9)
	Toplamda %	12,7	2,0
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	7 (19,4)	29 (80,6)
	Toplamda %	2,9	11,8
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	14 (27,5)	37 (72,5)
	Toplamda %	5,7	15,1
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	21 (60,0)	14 (40,0)
	Toplamda %	8,6	5,7
TOPLAM		126 (51,4)	119 (48,6)

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin üniversitede bilgisayar dersi dışında derslerinde yeterince bilgisayar kullanılıp kullanılmadığı sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 4'de verilmiştir. Tablo 4'den anlaşıldığı gibi, tüm üniversitelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin yaklaşık yarısı (%51,4) bilgisayar dersi dışında derslerinde bilgisayarların yeterince kullanıldığını belirtmektedirler. Elde edilen sonuçlar ayrı ayrı üniversiteler kapsamında incelendiğinde ise, bilgisayarların derslerinde yeterince kullanıldığına yönelik en yüksek katılımın Ege Üniversitesi'ne devam eden; yeterince kullanılmadığına yönelik en yüksek katılımın da Marmara Üniversitesi'ne devam eden Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinde olduğunu söylemek mümkündür.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin üniversite haricinde herhangi bir bilgisayar kursuna devam edip etmedikleri sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin herhangi bir bilgisayar kursuna devam etme durumlarına yönelik frekans ve yüzde analizi

Herhangi bir bilgisayar kursuna devam ettiniz mi?		Evet	Hayır
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	14 (35,0)	26 (65,0)
	Toplamda %	5,6	10,4
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	11 (22,4)	38 (77,6)
	Toplamda %	4,4	15,3
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	10 (27,8)	26 (72,2)
	Toplamda %	4,0	10,4
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	13 (35,1)	24 (64,9)
	Toplamda %	5,2	9,6
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	22 (43,1)	29 (56,9)
	Toplamda %	8,8	11,6
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	7 (19,4)	29 (80,6)
	Toplamda %	2,8	11,6
TOPLAM		77 (30,9)	172 (69,1)

Tablo 5'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu (%69,1) üniversite dışında bir bilgisayar kursuna devam etmemiştir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin e-posta adresine ve WEB sayfasına sahip olma durumları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin e-posta adresine ve WEB sayfasına sahip olma durumlarına yönelik frekans ve yüzde analizi

E-posta adresine ve WEB	E-posta adresi	WEB sayfası
-------------------------	----------------	-------------

sayfasına sahip misiniz?		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	29 (72,5)	11 (27,5)	2 (5,0)	38 (95,0)
	Toplamda %	11,6	4,4	0,8	15,3
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	45 (91,8)	4 (8,2)	1 (2,0)	48 (98,0)
	Toplamda %	18,1	1,6	0,4	19,4
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	31 (86,1)	5 (13,9)	-	36 (100)
	Toplamda %	12,4	2,0	-	14,5
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	27 (73,0)	10 (27,0)	1 (2,7)	36 (97,3)
	Toplamda %	10,8	4,0	0,4%	14,5%
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	44 (86,3)	7 (13,7)	4 (7,8)	47 (92,2)
	Toplamda %	17,7	2,8	1,6	19,0
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	7 (19,4)	32 (88,9)	2 (5,7)	33 (94,3)
	Toplamda %	2,8	12,9	0,8	13,3
TOPLAM		208 (83,5)	41 (16,5)	10 (4,0)	236 (96,0)

Tablo 6'dan anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %83,3 ve Rehberlik öğrencilerinin internete kolaylıkla ulaşım ulaşımadıkları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin internete kolaylıkla ulaşım durumuna yönelik frekans ve yüzde analizi

İnternete kolaylıkla ulaşım kullanma imkanınız var	Evet	Hayır
---	-------------	--------------

m?			
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	31 (77,5)	9 (22,5)
	Toplamda %	12,4	3,6
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	39 (79,6)	10 (20,4)
	Toplamda %	15,7	4,0
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	30 (83,3)	6 (16,7)
	Toplamda %	12,0	2,4
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	31 (83,8)	6 (16,2)
	Toplamda %	12,4	2,4
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	35 (68,6)	16 (31,4)
	Toplamda %	14,1	6,4
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	32 (88,9)	4 (11,1)
	Toplamda %	12,9	1,6
TOPLAM		198 (79,5)	51 (20,5)

Tablo 7'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %79,5'i internete rahatlıkla ulaşım kullanabildiklerini ifade etmişlerdir. Buna karşılık Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %20,5'i internete ulaşımının kolay olmadığını belirtmemişlerdir. Üniversiteler ayrı ayrı incelendiğinde ise internete rahat ulaşamadığını ifade eden grubun en yoğun olarak (%31,4) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internete kolaylıkla nerelerde ulaşabildikleri sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 8'de verilmiştir. Bu soruda birden fazla seçenek işaretlenebildiği için hücrelerdeki değerler, öğrenci sayısını değil işaretlenme sıklığını vermektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin internete kolaylıkla ulaşabildikleri yerlere yönelik frekans ve yüzde analizi

İnternete nerelerde rahatlıkla ulaşabiliyorsunuz?	Ev	İnternet Evi	Üniversite	Yurt	
Atatürk Ü.	Üniversitede f	3	31	3	3
	Toplamda %	7,9	18,6	5,9	18,8
Çukurova Ü.	Üniversitede f	7	34	19	3
	Toplamda %	18,4	20,4	37,3	18,8
Ege Ü.	Üniversitede f	8	19	15	-
	Toplamda %	21,1	11,4	29,4	-
Marmara Ü.	Üniversitede f	10	21	5	6
	Toplamda %	26,3	12,6	9,8	37,5
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f	3	36	1	3
	Toplamda %	7,9	21,6	2,0	18,8
Selçuk Ü.	Üniversitede f	7	26	8	1
	Toplamda %	18,4	15,6	15,7	6,3
TOPLAM		38	167	51	16

Tablo 8'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internete kolaylıkla ulaşabildikleri yer seçeneklerinin başında yoğunluğu 167 öğrenci (tercihi) ile "internet evi" almıştır. Üniversitede kolaylıkla internete ulaşılabilme durumunun çok parlak olmadığı anlaşılmaktadır. Sadece üniversite seçeneği kendi içinde üniversiteler dikkate alınarak değerlendirildiğinde Çukurova (%37,3) ve Ege (%29,4) Üniversitelerindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin diğer üniversitelere göre daha yüksek oranda kolay ulaşabildiklerine yönelik bir görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin bilgisayar sahibi olmalarına yönelik frekans ve yüzde analizi

Kendinize ait bir bilgisayarınız var mı?		Evet	Hayır
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	13 (32,5)	27 (67,5)
	Toplamda %	5,2	10,9
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	17 (35,4)	31 (64,6)
	Toplamda %	6,9	12,5
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	23 (63,9)	13 (36,1)
	Toplamda %	9,3%	5,2%
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	26 (70,3)	11 (29,7)
	Toplamda %	10,5	4,4
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	13 (25,5)	38 (74,5)
	Toplamda %	5,2%	15,3%
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	13 (36,1)	23 (63,9)
	Toplamda %	5,2	9,3
TOPLAM		105 (42,3)	143 (57,7)

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar sahibi olup olmadıkları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 9'da verilmiştir. Tablo 9'dan anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %57,7'si bilgisayar sahibi değildir. Üniversiteler ayrı ayrı incelendiğinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %74,5'inin bilgisayar sahibi olmadığı ve bu oranında diğer üniversiteler arasındaki en yüksek oran olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan Marmara Üniversitesi'ndeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar sahibi olma açısından en yüksek orana (%70,3) sahip oldukları da anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin kaç senedir bilgisayar sahibi oldukları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin kaç senedir bilgisayar sahibi olduklarına yönelik frekans

ve yüzde analizi

Kaç senedir bilgisayar sahibisiniz?	1 sene ve daha az	2-3 sene	4-5 sene	6-7 sene	8 sene ve üstü	
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	4 (33,3)	2 (16,7)	5 (41,7)	1 (8,3)	-
	Toplamda %	3,8	1,9	4,8	1,0	-
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	6 (37,5)	8 (50,0)	1 (6,3)	-	1 (6,3)
	Toplamda %	5,8	7,7	1,0	-	1,0
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	4 (16,7)	14 (58,3)	2 (8,3)	4 (16,7)	-
	Toplamda %	3,8	13,5	1,9	3,8	-
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	11 (42,3)	12 (46,2)	2 (7,7)	1 (3,8)	-
	Toplamda %	10,6	11,5	1,9	1,0	-
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	3 (23,1)	7 (53,8)	2 (15,4)	1 (7,7)	-
	Toplamda %	2,9	6,7	1,9	1,0	-
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	4 (30,8)	5 (38,5)	3 (23,1)	-	1 (7,7)
	Toplamda %	3,8	4,8	2,9	-	1,0
TOPLAM		32 (30,8)	48 (46,2)	15 (14,4)	7 (6,7)	2 (1,9)

Tablo 10'dan anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %46,2'si "2-3 sene", %30,8'i ise "1 sene ve daha az" süredir bilgisayar sahibidir. Dolayısıyla Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun yeni ya da üniversite çağında bilgisayar sahibi olduğunu söylemek mümkündür.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar kullanmayı bilmede kendilerini ne derecede yeterli algıladıkları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin algıladıkları bilgisayar kullanmayı bilme derecesine yönelik frekans ve yüzde analizi

Bilgisayar kullanmayı ne derecede biliyorsunuz?		Hiç	Az	Yeterli	Çok
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	-	11 (28,2)	27 (69,2)	1 (2,6)
	Toplamda %	-	4,5	11,0	0,4
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	-	20 (41,7)	26 (54,2)	2 (4,2)
	Toplamda %	-	8,2	10,6	0,8
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	-	12 (35,3)	22 (64,7)	-
	Toplamda %	-	4,9	9,0	-
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	-	16 (43,2)	18 (48,6)	3 (8,1)
	Toplamda %	-	6,5	7,3	1,2
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	-	22 (43,1)	28 (54,9)	1 (2,0)
	Toplamda %	-	9,0	11,4	0,4
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	-	11 (30,6)	24 (66,7)	1 (2,8)
	Toplamda %	-	4,5	9,8	0,4
TOPLAM		-	92 (37,6)	145 (59,2)	8 (3,3)

Tablo 11'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri arasında kendisini “hiç” derecesinde yeterli algılayan bulunmamaktadır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çoğunluğu (%59,2) kendilerini “yeterli” olarak algılamaktadır. Bununla birlikte kendilerini “az” yeterli olarak algılayanların oranı da (%37,6) önemsenmeyecek kadar az değildir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar kullanmayı bilmede kendilerini ne derecede yeterli algıladıkları sorusundan sonra biraz daha ayrıntıya inilerek çeşitli uygulama yazılımlarını kullanmayı bilme dereceleri de belirlenmek istenmiştir. Çok fazla tablo yoğunluğuna ve karmaşıklığa yer açmamak için bu değerlendirme üniversitelere göre analiz edilmemiştir. Bu kapsamda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çeşitli uygulama yazılımlarını kullanmayı bilme dereceleri yönelik yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin çeşitli uygulama yazılımlarını kullanmayı bilme derecelerine yönelik frekans ve yüzde analizi

Uygulama	Hiç	Az	Yeterli	Çok	Tamamen
----------	-----	----	---------	-----	---------

yazılımlarını kullanmayı ne derecede biliyorsunuz?	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Kelime işlem	9 (3,7)	47 (19,1)	127 (51,6)	35 (14,2)	28 (11,4)
İşlem yaprağı	33 (13,5)	109 (44,7)	70 (28,7)	18 (7,4)	14 (5,7)
Sunum	47 (19,3)	70 (28,8)	74 (30,5)	34 (14,0)	18 (7,4)
Veri tabanı	139 (57,2)	77 (31,7)	22 (9,1)	5 (2,1)	-

Tablo 12’den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri kendilerini en yoğun olarak “kelime işlem” programı kullanmada “yeterli” (%51,6); “işlem yaprağı” programı kullanmada “az” yeterli (%44,7); “sunum” programı kullanmada yeterli (%30,5) ve “veri tabanı” programı kullanmada “hiç” seviyesinde yetersiz (%57,2) bulmaktadırlar. Elde edilen sonuçlar en bilinen programın kelime işlem olduğunu en az bilinenin de veri tabanı olduğunu ortaya koymaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internet kullanmayı bilme dereceleri sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin algıladıkları internet kullanmayı bilme derecesine yönelik frekans ve yüzde analizi

İnternet kullanmayı ne derecede biliyorsunuz?		Hiç	Az	Yeterli	Çok
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	-	9 (22,5)	29 (72,5)	2 (5,0)
	Toplamda %	-	3,6	11,7	0,8
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	-	15 (31,3)	28 (58,3)	5 (10,4)
	Toplamda %	-	6,1	11,3	2,0
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	-	13 (36,1)	20 (55,6)	3 (8,3)
	Toplamda %	-	5,3	8,1	1,2
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	-	14 (37,8)	21 (56,8)	2 (5,4)
	Toplamda %	-	5,7	8,5	0,8
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	-	12 (24,0)	35 (70,0)	3 (6,0)
	Toplamda %	-	4,9	14,2	1,2
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	-	5 (13,9)	26 (72,2)	5 (13,9)
	Toplamda %	-	2,0	10,5	2,0
TOPLAM		-	68 (27,5)	159 (64,4)	20 (8,1)

Tablo 13’den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri arasında kendisini internet kullanımında “hiç” derecesinde yeterli algılayan bulunmamaktadır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %64,4’ü kendilerini “yeterli” derecede internet biliyor olarak kabul etmektedir. Bununla

birlikte interneti “çok” derecede bildiğini kabul edenlerin oldukça az bir oranı (%8,1) kapsadığı anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internet kullanmayı bilmede kendilerini ne derecede yeterli algıladıkları sorusundan sonra biraz daha ayrıntıya inilerek interneti hangi amaçlarla ve sıklıkla kullandıkları da belirlenmek istenmiştir. Çok fazla tablo yoğunluğuna ve karmaşıklığa yer açmamak için bu değerlendirme üniversitelere göre analiz edilmemiştir. Bu kapsamda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin interneti hangi amaçlarla ve sıklıkla kullandıklarına yönelik yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin interneti kullanma amaçlarının sıklığına yönelik frekans ve yüzde analizi

İnterneti hangi amaçlarla ve sıklıkta kullanırsınız?	Hiç	Yılda bir iki kez	Ayda bir iki kez	Haftada bir iki kez	Hemen hemen her gün
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Oyun oynamak	79 (38,5)	24 (11,7)	42 (20,5)	33 (16,1)	27 (13,2)
Müzik dinlemek	33 (15,6)	24 (11,3)	28 (13,2)	48 (22,6)	79 (37,3)
Ödev için kaynak taramak	4 (1,7)	21 (8,8)	92 (38,7)	97 (40,8)	24 (10,1)
Haberleşmek	24 (10,4)	20 (8,7)	61 (26,5)	86 (37,4)	39 (17,0)
Vakit geçirmek/gezinmek	61 (27,5)	23 (10,4)	55 (24,8)	54 (24,3)	29 (13,1)

Tablo 14’den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin büyük bir bölümü çeşitli amaçlarla ve sıklıklarda interneti kullanmaktadırlar. Bu kullanım amaçları ve sıklıkları içerisinde öne çıkarılarak şu boyutlar vurgulanabilir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %38,7’si “ayda bir kez”, %40,8’i “haftada bir iki kez” interneti ödevleri için kaynak tarama amacıyla kullanmaktadırlar. İnterneti ödevleri için kaynak tarama amacıyla kullanmayan öğrenci oranı (%1,7) yok denecek kadar düşüktür. Diğer yandan interneti müzik dinlemek amacıyla kullananlar arasında en büyük yoğunluk “hemen hemen her gün” seçeneğinde %37,3 ile toplanmıştır. Bu her gün yapılan etkinlikler içerisinde de en yüksek yığılım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerine rehberlik hizmetlerinde kullanılan yazılımlar hakkında ne derecede bilgi sahibi oldukları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinde kullanılan yazılımlar hakkında genel bilgi sahibi olma derecesine yönelik frekans ve yüzde analizi

Rehberlik hizmetlerinde kullanılan yazılımlar hakkında ne derecede genel bilgi sahibisiniz?		Hiç	Az	Yeterli	Çok
Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	13 (32,5)	22 (55,0)	3 (7,5)	2 (5,0)
	Toplamda %	5,3	8,9	1,2	0,8
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	10 (20,8)	36 (75,0)	2 (4,2)	-
	Toplamda %	4,0	14,6	0,8	-
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	8 (22,2)	20 (55,6)	7 (19,4)	1 (14,6)
	Toplamda %	3,2	8,1	2,8	0,4
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	20 (54,1)	14 (37,8)	3 (8,1)	-
	Toplamda %	8,1%	5,7%	1,2%	-
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	15 (29,4)	29 (56,9)	6 (11,8)	1 (2,0)
	Toplamda %	6,1	11,7	2,4	0,4
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	10 (28,6)	21 (60,0)	3 (8,6)	1 (2,9)
	Toplamda %	4,0	8,5	1,2	0,4
TOPLAM		76 (30,8)	142 (57,5)	24 (9,7)	5 (2,0)

Tablo 15’den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %57,5’i “az”, %30,8’i ise “hiç” derecelerinde alanlarında kullanılan yazılımlar hakkında bilgi sahibidirler.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerine rehberlik hizmetlerinde kullanılan yazılımlar hakkında bölümlerinde eğitim programı kapsamında bilgilendirilme durumları sorulmuş ve yapılan frekans/yüzde analizleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinde kullanılacak yazılımlar hakkında bölümlerinde eğitim programı kapsamında bilgilendirilme durumlarına yönelik frekans ve yüzde analizi

Rehberlik hizmetlerinde kullanılacak yazılımlar hakkında bilgilendirildiniz mi?	Evet	Hayır
---	------	-------

Atatürk Ü.	Üniversitede f (%)	9 (22,5)	31 (77,5)
	Toplamda %	3,7	12,8
Çukurova Ü.	Üniversitede f (%)	14 (32,6)	29 (67,4)
	Toplamda %	5,8	12,0
Ege Ü.	Üniversitede f (%)	11 (30,6)	25 (69,4)
	Toplamda %	4,5	10,3
Marmara Ü.	Üniversitede f (%)	1 (2,7)	36 (97,3)
	Toplamda %	0,4	14,9
Ondokuz Mayıs Ü.	Üniversitede f (%)	7 (14,0)	43 (86,0)
	Toplamda %	2,9	17,8
Selçuk Ü.	Üniversitede f (%)	5 (13,9)	31 (86,1)
	Toplamda %	2,1	12,8
TOPLAM		47 (19,4)	195 (80,6)

Tablo 16'dan anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin sadece %19,4'ü eğitim programları kapsamında rehberlik hizmetlerinde kullanılabilecek yazılımlar hakkında bilgilendirildiklerini ifade etmektedirler. Üniversitelere ayrı ayrı bakıldığında Çukurova ve Ege Üniversitelerinde bu kapsamda bilgilendirildiğini ifade edenlerin oranının (sırasıyla %32,6 ve %30,6) diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bununla birlikte, yine de eğitim programı kapsamındaki bu çabaların sistemli olmadığı ortaya çıkan oranlardan anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar yaşantılarına yönelik bu değerlendirmelerden sonra ayrıca bilgisayar tutumlarına ve çeşitli değişkenlerle tutumlar arasındaki farklılaşma durumlarına da bakılmıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin BTÖ-M'den ve alt ölçeklerinden almış oldukları puanlara ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin BTÖ-M ve alt ölçekleri puanlarına ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	n	x	ss
BTÖ-M	249	164,13	22,43
BİD	249	43,75	8,77

BK	249	64,99	8,32
EÖ	249	51,91	8,46

Tablo 17'den Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar tutumlarının orta seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının, bilgisayara ilgi duymaya, bilgisayar kaygısına ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız grup t-testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre BTÖ-M ve alt ölçekleri puanlarına uygulanan bağımsız grup t testi

	Cinsiyet	n	x	ss	sd	t
BTÖ-M	Erkek	149	165,00	24,15	247	0,75
	Kadın	100	162,82	19,62		
BİD	Erkek	149	45,10	9,06	247	3,02*
	Kadın	100	41,73	7,93		
BK	Erkek	149	64,26	9,02	247	1,67
	Kadın	100	66,06	7,05		
EÖ	Erkek	149	51,86	8,88	247	0,09
	Kadın	100	51,97	7,84		

*p<0,01

Tablo 18'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları, bilgisayar kaygıları ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları arasında cinsiyetlerine dayalı bir farklılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte bilgisayarlara ilgi duyulmasına yönelik tutumlar açısından anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. Buna göre erkek Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin ($x:45,10$) bayan öğrencilere göre ($x:41,73$) bilgisayara ilgi duymaya yönelik tutumlarının istatistiksel açıdan anlamlı seviyede ($p<0,01$) daha olumludur.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının, bilgisayara ilgi duymaya, bilgisayar kaygısına ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının bilgisayar sahibi olma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız grup t-testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin bilgisayar sahibi olma durumlarına göre BTÖ-M ve alt ölçekleri puanlarına uygulanan bağımsız grup t testi

	Bilgisayarınız var mı?	n	x	ss	sd	t
BTÖ-M	Evet	105	168,8667	23,9342	246	2,90*
	Hayır	143	160,6154	20,7279		
BİD	Evet	105	45,6095	8,8692	246	2,86*
	Hayır	143	42,4196	8,4964		
BK	Evet	105	65,9714	9,0845	246	1,63
	Hayır	143	64,2238	7,6815		
EÖ	Evet	105	53,7143	9,0221	246	2,94*
	Hayır	143	50,5524	7,8190		

*p<0,01

Tablo 19'dan anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları, bilgisayara ilgi duymaya ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları bilgisayar sahibi olma durumlarına dayalı olarak farklılaşmaktadır. Bilgisayar sahibi olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları (p<0,01), bilgisayara ilgi duymaya yönelik tutumları (p<0,01) ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları (p<0,01) bilgisayar sahibi olmayanlara göre anlamlı seviyede daha olumludur. Bilgisayar sahibi olan ve olmayan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri arasında sadece bilgisayar kaygısı boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının, bilgisayara ilgi duymaya, bilgisayar kaygısına ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının algıladıkları bilgisayar bilme derecelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 20'de verilmiştir. Tablo 20'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları, bilgisayara ilgi duymaya ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları bilgisayar kullanmayı bilme derecelerine dayalı olarak istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Sadece bilgisayar kaygısı boyutunda bilgisayar bilme derecelerine bağlı olarak anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Tablo 20. Öğrencilerin bilgisayar kullanmayı bilme derecelerine göre BTÖ-M ve alt ölçekleri puanlarına ilişkin veriler ve bu puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi

Bilgisayar kullanmayı ne derecede	n	x	ss	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F
-----------------------------------	---	---	----	-----------------	-----------------	----	--------------------	---

		biliyorsunuz?							
BTÖ-M	Az	92	158,22	21,65	Gruplar arası	8074,284	2	4037,142	
	Yeterli	145	166,44	21,97	Gruplar içi	115239,569	242	476,197	8,478*
	Çok	8	186,75	20,87					
	Toplam	245	164,02	22,48	Toplam	123313,853	244		
BİD	Az	92	40,42	8,69	Gruplar arası	2333,408	2	1166,704	
	Yeterli	145	45,24	8,02	Gruplar içi	16440,404	242	67,936	17,174*
	Çok	8	54,87	6,33					
	Toplam	245	43,75	8,77	Toplam	18773,812	244		
BK	Az	92	64,05	7,76	Gruplar arası	219,716	2	109,858	
	Yeterli	145	65,26	8,62	Gruplar içi	16761,239	242	69,261	1,586
	Çok	8	69,00	8,92					
	Toplam	245	64,93	8,34	Toplam	16980,955	244		
EÖ	Az	92	50,50	7,68	Gruplar arası	677,572	2	338,786	
	Yeterli	145	52,27	8,76	Gruplar içi	16921,841	242	69,925	4,845*
	Çok	8	59,62	8,19					
	Toplam	245	51,84	8,49	Toplam	17599,412	244		

*p<0,01

Tek yönlü varyans analizi sonucunda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının, bilgisayara ilgi duymaya ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının bilgisayar bıkme derecelerine göre farklılaştığı belirlendiğinden dolayı, ortaya çıkan bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla LSD testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin bilgisayar kullanmayı bilme derecelerine göre BTÖ-M ve alt ölçekleri puanlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve bu puanlara uygulanan LSD analizi

Bilgisayar kullanmayı bilme dereceleri		Az	Yeterli	Çok
BTÖ-M	Az	x= 158,22	p<0,005	p<0,000
	Yeterli		x= 164,44	p<0,011
	Çok			x= 186,75
BİD	Az	x= 64,05	p<0,000	p<0,000
	Yeterli		x= 65,26	p<0,001
	Çok			x= 69,00
EÖ	Az	x= 50,50		p<0,003
	Yeterli		x= 52,27	p<0,016
	Çok			x= 59,62

Tablo 21'den anlaşıldığı gibi, bilgisayar kullanmayı bilme derecesi daha az olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları, bilgisayara ilgi duymaya yönelik tutumları ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları bilgisayar kullanmayı bilme dereceleri daha yüksek olanlara göre daha olumsuzdur. Buradan, bilgisayar kullanmada kendini daha yeterli algılayanların bilgisayar tutumlarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının, bilgisayara ilgi duymaya, bilgisayar kaygısına ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının devam ettikleri üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin devam ettikleri üniversitelere göre BTÖ-M ve alt ölçekleri puanlarına ilişkin veriler ve bu puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi

Devam edilen	n	x	ss	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F
--------------	---	---	----	-----------------	-----------------	----	--------------------	---

üniversite								
BTÖ-M	Atatürk Ü.	40	154,05	26,66	Gruplar arası	5807,849	5	1161,570
	Çukurova Ü.	49	167,95	22,70				
	Ege Ü.	36	164,97	20,14				
	Marmara Ü.	37	168,35	21,61	Gruplar içi	118924,038	243	489,399
	Ondokuz Mayıs Ü.	51	166,0	20,20				
	Selçuk Ü.	36	162,13	20,70				
	TOPLAM	249	164,12	22,42	TOPLAM	124731,888	248	
BİD	Atatürk Ü.	40	41,10	9,81	Gruplar arası	412,495	5	82,499
	Çukurova Ü.	49	45,16	8,66				
	Ege Ü.	36	43,30	8,62				
	Marmara Ü.	37	44,13	9,56	Gruplar içi	18658,068	243	76,782
	Ondokuz Mayıs Ü.	51	44,37	8,07				
	Selçuk Ü.	36	43,94	7,81				
	TOPLAM	249	43,75	8,76	TOPLAM	19070,562	248	
BK	Atatürk Ü.	40	60,32	11,19	Gruplar arası	1338,565	5	267,713
	Çukurova Ü.	49	66,85	7,63				
	Ege Ü.	36	65,88	7,11				
	Marmara Ü.	37	67,05	6,03	Gruplar içi	15844,399	243	65,203
	Ondokuz Mayıs Ü.	51	65,76	7,83				
	Selçuk Ü.	36	63,50	7,56				
	TOPLAM	249	64,98	8,32	TOPLAM	17182,964	248	
EÖ	Atatürk Ü.	40	48,52	9,49	Gruplar arası	702,512	5	140,502
	Çukurova Ü.	49	52,81	9,14				
	Ege Ü.	36	52,50	6,67				
	Marmara Ü.	37	53,86	8,16	Gruplar içi	17066,364	243	70,232
	Ondokuz Mayıs Ü.	51	52,50	7,75				
	Selçuk Ü.	36	50,97	8,56				
	TOPLAM	249	51,90	8,46	TOPLAM	17768,876	248	

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 22'den anlaşıldığı gibi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları (p<0,05) ve bilgisayar kaygıları (p<0,01) devam ettikleri üniversitelere göre istatistiksel açıdan anlamlı seviyede farklılaşmaktadır.

Tek yönlü varyans analizi sonucunda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının ve bilgisayar kaygılarının devam ettikleri üniversitelere göre farklılaştığı belirlendiğinden dolayı, ortaya çıkan bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla LSD testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin devam ettikleri üniversitelere göre BTÖ-M ve BK alt ölçeği puanlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve bu puanlara uygulanan LSD analizi

Üniversiteler	Atatürk Ü.	Çukurova Ü.	Ege Ü.	Marmara Ü.	Ondokuz Mayıs Ü.	Selçuk Ü.	
BTÖ-M	Atatürk Ü.	$\bar{x}=154,05$	$p<0,01$	$p<0,05$	$p<0,01$	$p<0,05$	-
	Çukurova Ü.		$\bar{x}=167,95$	-	-	-	-
	Ege Ü.			$\bar{x}=164,97$	-	-	-
	Marmara Ü.				$\bar{x}=168,35$	-	-
	Ondokuz Mayıs Ü.					$\bar{x}=166,0$	-
	Selçuk Ü.						$\bar{x}=162,13$
BK	Atatürk Ü.	$\bar{x}=60,32$	$p<0,01$	$p<0,01$	$p<0,01$	$p<0,01$	-
	Çukurova Ü.		$\bar{x}=66,85$	-	-	-	-
	Ege Ü.			$\bar{x}=65,88$	-	-	-
	Marmara Ü.				$\bar{x}=67,05$	-	-
	Ondokuz Mayıs Ü.					$\bar{x}=65,76$	-
	Selçuk Ü.						$\bar{x}=63,50$

Tablo 23'den anlaşıldığı gibi, gruplar arasındaki anlamlı farkı Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri oluşturmaktadır. Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumları diğer üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerine göre daha olumsuz ve bilgisayar kaygıları da aynı şekilde daha yüksektir. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversiteler arasındaki farklar istatistiksel anlamlılık içerirken sadece Selçuk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri arasındaki fark yönü benzer olmakla birlikte

istatistiksel olarak anlamlı değildir. Elde edilen sonuçlara dayanılarak, Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının ve bilgisayar kaygılarının diğer üniversitelerin ilgili bölüm öğrencilerine göre olumsuz olduğunu söylemek mümkündür.

TARTIŞMA

Farklı üniversitelerden seçilen Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar yaşantıları ve bilgisayar tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiş ve tartışılmıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin oldukça büyük bir oranı (%69,9) üniversitelerinde aldıkları bilgisayar derslerinden “az” faydalandıklarını belirtmişlerdir. Bilgisayar derslerinden “yeterli” seviyede ya da “çok” fayda sağladığını belirten öğrencilerin toplam oranı ise sadece %18,7’dir. Elde edilen sonuçlardan hareketle Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinde verilmekte olan bilgisayar derslerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu memnuniyetsizliği giderme yolunda öncelikle öğrenci ihtiyaçlarının saptanarak sürece başlanması önemlidir. Ayrıca bilgisayar laboratuvarlarının donanım yazılım nitelik ve nicelikleri bakımından da ihtiyacı karşılayacak biçimde etkin tutulması gerekmektedir. Bilgisayar laboratuvarlarının etkin tutulmasından kasıt üniversitelerin kısıtlı bütçeleriyle sürekli olarak donanım ve yazılım yenilemesi ile değil bilgisayar laboratuvarlarını amaca yönelik işler kılmasıyla sağlanabilir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin yaklaşık yarısı (%51,4’ü) derslerinde bilgisayarlardan yeterince yararlandığını belirtmektedirler. İleriye yönelik olarak kullanımın daha da artması umulmakla birlikte yarıya yakın bir öğrenci grubu tarafından bilgisayar kullanımının yeterli görülmesi, bilgisayarlardan öğretim öğrenme süreçlerinde yararlanması adına olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Ayrıca farklı üniversitelere devam eden öğrencilerin ilgili boyuta yönelik düşünceleri arasında da farklılaşmalar olduğu gözlenmektedir. Bu sebeple daha olumlu öğrenci değerlendirmelerinin olduğu bölümlerdeki uygulamalar incelenip, kıyaslama yapılabilir. Bu araştırmada bilgisayarların hangi amaçlarla ve etkinlikle kullanıldığının sorgulaması yapılmamıştır. Ancak bu kullanımın ağırlıklı olarak sunum programları aracılığıyla öğretmen ve öğrenci sunuları olarak gerçekleştiği düşünülmektedir. Dolayısıyla öğretim öğrenme süreçlerinde bilgisayar kullanımının var olan durumu ve etkinliği de ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çoğunluğu (%69,1) herhangi bir bilgisayar kursuna gitmemişlerdir. Diğer bir ifadeyle

üniversitelerinde almış oldukları bilgisayar dersi haricinde yapısal bir eğitim almamışlardır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar teknolojilerinden ve sağladığı çeşitli imkanlardan yararlanma durumlarını irdelemek amacıyla “e-posta” adresi ve “WEB sayfası” sahibi olma durumları sorgulanmıştır. Bu kapsamda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun (%83,5) e-posta adresine sahip oldukları buna karşılık çok küçük bir oran olarak nitelendirebileceğimiz (%4,0) kısmının WEB sayfasına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlar diğer araştırma sonuçları ile benzerlikler göstermektedir (Deniz ve Coşkun, 2004). Şu an için kullanım amacı ve sıklığı ne olursa olsun, öğrencilerin e-posta adresine sahip olmalarının elektronik haberleşme süreçlerinde yer almaları açısından bireysel olarak ve gelecekte bir meslek insanı olarak yararlı bir basamak olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin WEB sayfası sahibi olmaları özendirilmeli ve bu sayfaların basit anlamda geliştirilmesine yönelik bilgilendirilmeleri de sağlanmalıdır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internete kolaylıkla ulaşma durumları sorgulandığında öğrencilerin çoğunluğunun (%79,5) internet ulaşımlarında bir sorun olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak internete rahatlıkla ulaşamadığını belirten %20,5’lik bir oranın da göz ardı edilmeyerek dikkate alınmasında fayda olduğu düşünülmektedir. İnternete rahatlıkla ulaşılabilme konusunda üniversiteler arasında da farklılıklar oluşmakta ve rahatlıkla internete ulaşamadığını belirten öğrencilerin oranının On Dokuz Mayıs Üniversitesi’nde %31,4’e çıktığı gözlenmektedir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internete rahatlıkla ulaştığı yerler sorgulandığında en sıklıkla işaretlenen seçeneğin “internet evi” (f:167) olduğu; bunu “üniversite” (f:51) seçeneğinin izlediği anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlar, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin devam ettikleri üniversitelerden internet imkanları açısından yeterince yararlanamadıkları ortaya koymaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin yarıya yakın bir oranının (%42,3) bilgisayar sahibi olduğu belirlenmiştir. Yakın zamanlarda öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmada (Deniz ve Köse, 2003) da bilgisayar sahibi olanların oranının %50,3 olduğu anlaşılmaktadır. Gelişmiş bazı ülkelerde (%92) ve ülkemizde öğretmen yetiştiren kurumlar dışındaki farklı fakültelerde (%74,0) yapılan araştırmalarda (Garland ve Noyes, 2004; Börü, 2001) öğrencilerin büyük çoğunluğunun bilgisayar sahibi olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Eğitim Fakültelerinde öğrenim görmekte

olan öğrencilerin çoğunluğunun hala bilgisayar sahibi olmadıkları ve diğer örneklerle göre oransal olarak oldukça gerilerde oldukları anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinden bilgisayar sahibi olanların kaç senedir bilgisayar sahibi oldukları incelendiğinde, öğrencilerin çoğunun bilgisayara az zamandır sahip olduğu görülmektedir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin %46,2'si "2-3 sene"dir, %30,8'i ise "1 sene ve daha az" süredir bilgisayar sahibidirler. Dolayısıyla bilgisayar sahibi olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çoğunluğunun ilk olarak üniversite yıllarında bilgisayara sahip oldukları anlaşılmaktadır. Günümüz koşullarında üniversite çağına gelindiğinde bilgisayar sahibi olunmasının öğrencilerin bilgisayar yaşantılarının zenginliği ve gelişmesi açısından irdelenmesi gerekmektedir. Elde edilen bu sonuçların beklentileri karşılamadığının ve arzu edilen gelişim seviyesinden uzak olduğunun vurgulanmasında da yarar vardır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin yarıdan biraz fazlası (%59,2) bilgisayar kullanmayı "yeterli" seviyede bildiğini beyan etmiştir. Elde edilen sonuçlar içerisinde "hiç" seçeneğinin işaretlenmemesinin öğrencilerin bilgisayar okur yazarlıkları açısından umut vericidir. Diğer yandan, kendisini "çok" yeterli seviyesinde algılayanların azlığının da (%3,3) alınması gereken önlemler ve geliştirilmesi gereken süreçler açısından önemli bir uyarıcı olduğunun farkında olunmasında da yarar vardır. Bununla birlikte Psikolojik Danışma öğrencileri üzerinde 1997-98, 1998-99 ve 1999-2000 yıllarında yapılan bir izleme çalışmasında (Deniz, 2001) öğrencilerin en az yarısının (sırasıyla %50,0, %57,9 ve % 50,0) bilgisayarı "hiç" bilmediğini belirttiği göz önüne alınırsa, bilgisayar okuryazarlığı konusunda hızlı bir gelişimin olduğu da anlaşılmaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çeşitli uygulama yazılımlarını kullanmayı bilme dereceleri soruşturulduğunda, "kelime işlem" programının kullanılmasında daha yüksek yeterlilik seviyelerinin işaretlendiğinin bunu sırasıyla "sunum", "işlem yaprağı" ve "veri tabanı" programlarının izlediği anlaşılmaktadır. Kelime işlem programlarının öğrenciler tarafından daha sık ve/veya yüksek yeterlilikle kullanıldığını ve veri tabanı programlarının öğrencilerin çoğunluğu tarafından az sıklıkla ve/veya yeterlilikle kullanıldığını ortaya koyan diğer araştırmalar da bu sonuçları desteklemektedir (McCoy ve Heafner, 2004; Garland ve Noyes, 2004). Elde edilen sonuçlardan hareketle Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin kelime işlem programı dışında diğer uygulama programları kapsamında da geliştirilme ihtiyaçlarının olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple öğrencilerin özellikle "işlem yaprağı" ve "veri tabanı" programlarına yönelik yeterliliklerinin geliştirilmesine çaba harcanmalıdır. Bu yeterliliklerin geliştirilmesi öğretim yoluyla bilgisayar

dersleri aracılığıyla olabileceği gibi, örneğin diğer derslerde bilgisayar ortamında hazırlanmış sunuların hazırlanmasının ya da çeşitli testlerin hesaplanmasının bilgisayar ortamında hesaplanmasına yönelik çabaların öğretim elemanları tarafından talep edilmesiyle de olabilir. Doğaldır ki bu noktada Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin derslerine giren öğretim elemanlarının da bilgisayar okur yazarlıklarının sorgulanması ve öğretme öğrenme süreçlerine bilgisayarların katılabilmesi kapsamında özendirilmeleri gerekmektedir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çoğunluğu (%64,4) kendilerini internet kullanımında “yeterli” kabul etmektedirler. Bu oran bilgisayar kullanmayı bilme dercelerindeki algılarından daha yüksektir. Öğrencilerin bilgisayar kullanımındaki yeterlilik algıları ile internet kullanımındaki yeterlik algıları internet kullanımı lehine farklılaşmaktadır. İnternet kullanımında da bilgisayar kullanımında olduğu gibi öğrencilerin “hiç” yeterli olmadıklarına yönelik bir algıları bulunmamaktadır. Bununla birlikte %27,5 oranında bir öğrencinin internet kullanmayı bilme derecesini “az” olarak nitelendirmesi de dikkate alınıp üzerinde durulması gereken bir boyuttur. Bu araştırma sonuçlarını destekler nitelikte, Deniz ve Çoşkun (2004) de öğretmen adayları üzerinde yaptıkları araştırmada, internet kullanma yeterliliği boyutunda öğretmen adaylarının 30,3’ünün kendilerini çeşitli seviyelerde yetersiz (az yeterli %19,3 ve çok az yeterli %11,0) algıladığını ortaya koymuştur.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin interneti hangi amaçlarla ve sıklıkta kullandıkları incelendiğinde, en sık kullanımın müzik dinlemek amaçlı olduğu (hemen hemen her gün %37,3 ve haftada bir iki kez %22,6); bunu ödev için kaynak taramanın izlediği (hemen hemen her gün %10,1 ve haftada bir iki kez %40,8) anlaşılmaktadır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin internet ortamında oyun oynamaya pek eğilim göstermedikleri “hiç oynamıyorum” seçeneğinde oluşan %38,5’lik orandan da anlaşılmaktadır. Ödev için kaynak tarama amaçlı kullanımın yaygın olduğu elde edilen sonuçlardan anlaşılmaktadır. Bu sebeple internet kaynaklarının nasıl kullanılacağına/alıntılarının nasıl yapılacağına ve ulaşılan sitelerdeki bilgilerin güvenilir bilgi olmasına ya da diğer bir ifade ile kirli bilgi olmamasına yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapılması faydalı olacaktır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin çoğunluğu (%57,5) rehberlik hizmetlerinde kullanılan yazılımlar hakkında “az” bilgi sahibi olduklarını; önemli bir çoğunluğu da (%30,8) “hiç” bilgi sahibi olmadıklarını belirtmektedirler. Ayrıca Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin, rehberlik hizmetlerinde kullanılacak yazılımlar hakkında eğitim programı kapsamın da sistemli olarak bilgilendirilmedikleri de anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular öğrencilerin %80,6’sının bu konuda bilgilendirilmediğini ortaya

koymaktadır. Bu kapsamda Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgilendirilmeleri, kullanılan ya da geliştirilecek yazılımların nitelikleri hakkında donanıma sahip kılınmaları önem taşımaktadır. Böyle bir donanımın kazanılması daha ileride nitelikli yazılımlarının geliştirilmesinde, bir okul sistemine alanla ilgili bir yazılım satın alınmasında ya da böyle bir yazılımın kullanımında alan çalışanlarının değerlendirme süreçlerini sağlıklı yapmalarını sağlayacaktır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının, bilgisayara ilgi duymaya, bilgisayar kaygısına ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Sadece bilgisayara ilgi duyma boyutunda cinsiyete dayalı anlamlı bir fark ($p<0,01$) oluşmuştur. Buna göre erkek öğrencilerin bilgisayara ilgi duymaya yönelik tutumları bayan öğrencilere göre daha olumludur. Diğer boyutlarda cinsiyete dayalı anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır. Araştırma sonuçları genel olarak cinsiyete dayalı farklılıkların ortaya çıkmadığı diğer araştırmalarla (Mizrachi ve Shoham, 2004; McCoy ve Heafner, 2004; Deniz, 1996; Deniz, 1995; Deniz,1994) tutarlılık göstermektedir. Diğer yandan bilgisayara ilgi duyma boyutunda erkek öğrenciler lehine ortaya çıkan anlamlı farklılıklar da yine aynı boyutta farkların çıktığı araştırmalara benzeşmektedir (Colley ve Comber, 2003; Sleeman, 2001; Makrakis ve Sawada, 1996).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar tutumlarının bilgisayar sahibi olmalarına göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Öğrencilerin genel bilgisayar tutumlarının ($p<0,01$), bilgisayara ilgi duymaya ($p<0,01$), ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ($p<0,01$) bilgisayar sahibi olma durumlarına göre anlamlı seviyede farklılaştığı belirlenmiştir. Bu kapsamda bilgisayar sahibi olan öğrencilerin genel bilgisayar tutumları, bilgisayara ilgi duymaya ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumları bilgisayar sahibi olmayanlara oranla daha olumludur. Elde edilen sonuçlar bilgisayara sahibi olanların daha olumlu bilgisayar tutumlarına sahip olduğu diğer araştırmalarla (Sexton, King, Aldridge, ve Goodstadt-Killoran, 1999; Comber, Colley, Hargreaves ve Dorn 1997; Corston ve Colman 1996) da tutarlılık göstermektedir. Bununla birlikte sadece bilgisayar kaygısına yönelik tutumlarda bilgisayar sahibi olmaya göre bir farklılaşma bulunmamıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar tutumlarının bilgisayar kullanmayı bilme derecelerine göre farklılaşma durumları

incelenmiştir. Yapılan varyan analizleri sonucunda öğrencilerin genel bilgisayar tutumlarının ($p<0,01$), bilgisayara ilgi duymaya ($p<0,01$) ve bilgisayarların eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ($p<0,01$) bilgisayar bilme derecelerine göre anlamlı seviyede farklılaştığı belirlenmiştir. Yapılan LSD analizleri sonucunda da, genel olarak bilgisayar kullanmayı bilme dereceleri daha yüksek olanların daha az bilenlere oranla bilgisayar tutumlarının daha olumlu olduğu anlaşılmıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin bilgisayar tutumlarının devam ettikleri üniversitelere göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Yapılan varyan analizleri sonucunda öğrencilerin genel bilgisayar tutumlarının ($p<0,05$) ve bilgisayar kaygısına yönelik tutumlarının ($p<0,01$) devam ettikleri üniversitelere göre anlamlı seviyede farklılaştığı belirlenmiştir. Yapılan LSD analizleri sonucunda da, Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencilerinin genel bilgisayar tutumlarının ve bilgisayar kaygılarının diğer üniversitelerin ilgili bölüm öğrencilerine göre daha olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. Atatürk ve Selçuk Üniversiteleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ancak Selçuk Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğrencileri de Atatürk Üniversitesi'nden sonra en düşük tutuma sahip öğrenciler olarak saptanmıştır.

KAYNAKLAR

- Bobek, B. L., Robbins, S.B., Gore Jr., P.A., Harris-Bowlsbey, J.A., Lapan, R.T., Dahir, C.A. ve Jepsen, D.A. (2005). Training counselors to use computer-assisted career guidance systems more effectively: A model curriculum. *Career Development Quarterly*, 53, 4, 363-371.
- Börü, D. (2001). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımına ilişkin bir araştırma. *Öneri (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi)*, 4, 47-51.
- Chiauzzi, E., Green, T.C., Lord, S., Thum, C. ve Goldstein, M. (2005). My student body: A high-risk drinking prevention web site for college students. *Journal of American College Health*, 53, 6, 263-274.
- Colley, A. ve Comber, C. (2003). Age and gender differences in computer use and attitudes among secondary school students: What has changed?. *Educational Research*, 45, 2, 155-165.
- Comber, C., Colley, A., Hargreaves, D. J. ve Dorn, L. (1997). The effects of age, gender, and computer experience upon computer attitudes. *Educational Research*, 39, 2, 123-133.
- Corston, R. ve Colman, A. M. (1996). Gender and social facilitation effects on computer competence and attitudes toward computers. *Journal of Educational Computing Research*, 14, 171-183.

- Deniz, L. ve Coşkun, Y. (2004). Öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik yaşantıları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20, 39-52.
- Deniz, L. ve Köse, H. (2003). Öğretmen adaylarının bilgisayar yaşantıları ve bilgisayar tutumları arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18, 39-64.
- Deniz, L. (2001). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bilgisayar yaşantılarına yönelik bir izleme çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13, 87-110.
- Deniz, L. (1997). Sanal bilgi yollarında psikolojiye yolculuk. *Çağdaş Eğitim*, 22, 235, 23-24.
- Deniz, L. (1996). Computer attitudes of student teachers: A study of post graduate certificate of education (PGCE) students at King's College London, A Post Doctoral Study, King's College London, School of Education, August, 1996.
- Deniz, L.(1995). Öğretmen adaylarının bilgisayar tutumları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 1995, 51-60.
- Deniz, L. (1994). Bilgisayar Tutum Ölçeği (BTÖ-M)'nin geçerlik, güvenirlik, norm çalışması ve örnek bir uygulama. Marmara Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Garland, K. J.; Noyes, J. M. (2004). Computer experience: A poor predictor of computer attitudes. *Computers in Human Behavior*, 20, 6, 823-840.
- Leacock, C.J. (2004). Secondary school students' attitudes to computers: A Barbadian perspective. *Journal of Eastern Caribbean Studies*, 29, 3, 21-38.
- Makrakis, V. ve Sawada, T. (1996). Gender, computers and other school subjects among Japanese and Swedish students. *Computer Education*, 26, 225-231.
- McCoy Leah P.; Heafner, T. L. (2004). Effect of gender on computer use and attitudes of college seniors. *Journal of Women & Minorities in Science & Engineering*, 10,1, 55-66.
- Mizrachi, D. ve Shoham, S. (2004). Computer attitudes and library anxiety among undergraduate: A study of Israeli B.Ed. students. *The International Information & Library Review*, 36, 1, 29-38.
- National Center for Educational Statistics (2003). High school guidance counseling. U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. (18 Eylül 2005 tarihinde http://nces.ed.gov/programs/quarterly/Vol_5/5_3/3_4.asp adresinden ulaşılmıştır).
- Pape, L. (2005). High school on the WEB. *American School Board Journal*, 192, 7, 12-16.
- Sexton, D., King, N., Aldridge, J. ve Goodstadt-Killoran, I. (1999). Measuring and evaluating early childhood prospective practitioners' attitudes toward computers. *Family Relations*, 48, 3, 277-286.

Sleeman, P.J. (2001). Attitudes toward computer among teacher education students in Brunei Darussalam. *International Journal of Instructional Media*, 28, 2, 147-151.